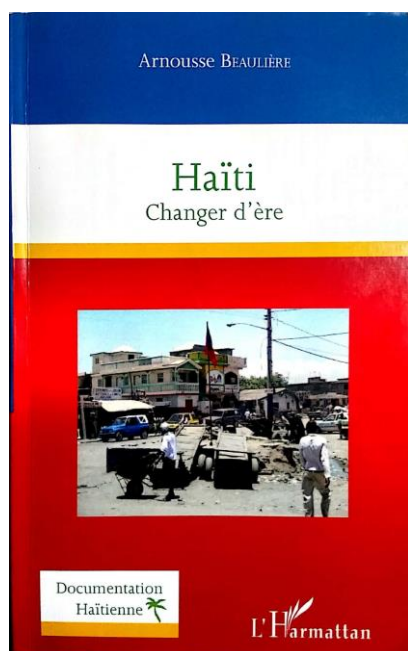

Posibile strategii pentru contracararea unei crize socio-culturale, politice și economice proteiforme: Arnousse Beaulière, *Haiti. Changer d'ère*, Paris, Editions L'Harmattan, 2016, 279 p.

Ștefan IAROSLAV DANIEL

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad
Facultatea de Științe Socio-umane și Educație fizică și Sport
iaroslav.daniel@uvvg.ro

Volumul apărut sub semnătura economistului și analistului politic Arnousse Beaulière, *Haiti. Changer d'ère*, la foarte selectiva editură L'Harmattan – Paris, permite, printr-o riguroasă documentare și prin asumarea unor respingeri vehemente a oricărei forme de pasivitate socială sau de îngrădire a gândirii libere, o nouă abordare a crizei care pare să fi pus iremediabil stăpânire pe societatea haitiană.

Autorul, doctor în științe economice și, totodată, fervent susținător al unor proiecte ale IRCOD – Institutul de Cooperare-Dezvoltare Alsacia, care a dezvoltat multiple planuri de intervenție în Haiti, întrevide soluția salvatoare într-o asumare conștientă și generalizată a faptului că nu există niciun tip de *blestem* care să genereze această aparent invincibilă criză, ci ignoranța ar putea fi mai degrabă responsabilă pentru degradarea accelerată a țării, pe toate palierele fundamentale ale edificiului social, economic, politic și cultural.

Structurat pe două părți echilibrate sub aspectul complexității, dar și al manierei de abordare, volumul propune, pentru început, o discuție centrată pe *impasul* care blochează evoluția statului în ultimii 30 de ani. Această primă secțiune e subdivizată în două componente care pătrund, prin luciditatea analizei și prin viziunea unui specialist matur, în subterana unei democrații în picaj, supusă unor crize în cascadă, totul sub o tutelă ONU de natură a trezi reacții contrare vehemente.

Subcapitolul intitulat *Dimensiunea socio-geopolitică* constituie o privire de ansamblu, cu rolul de a radiografia, pentru cititor, terenul cercetării, prin analiza factorilor endogeni care determină realitatea haitiană și prin aducerea în discuție a factorilor exogeni care o favorizează și întrețin. Dintre aceștia, *autoritarismul* face obiectul unei atenții speciale, având în vedere cosubstanțialitatea acestuia cu societatea haitiană: „...de la Toussaint Louverture, precursorul, și Jean-Jacques Dessalines, tatăl fondator al națiunii, conducătorii haitieni au confundat întotdeauna autoritatea, forța și violența” (Beaulière, 2016, 56). În acest context, plătându-l stat a cărui independență a fost câștigată prin sângeroasa revoluție a sclavilor, care a dus la nașterea primei republici negre libere a lumii, a fost supus, secole de-a rândul, unui șir de dictaturi, lovituri de stat, alegeri anulate sau trucate, renunțări la cursa electorală, intervenții ONU, răsturnări spectaculoase de ordine politică, toate acestea de natură să adâncească mizeria socială, instabilitatea și mai ales neîncrederea în capacitatea elitei politice de a salva țara de la un iminent naufragiu.

Autorul aduce sub lupă declinul instituțiilor, denunțând corupția și clientelismul, precum și a atotputerniciei clanurilor, pe fondul unui sistem de justiție îngenunchiat, a unei forțe polițienești inconsistente și a unui cult al favoritismului care a prins în mrejele sale cvasitotalitatea cetățenilor aflați în imposibilitatea de a găsi vreo cale de ieșire din sărăcia fundamentală care a devenit un mod de viață.

În ceea ce privește factorii exogeni, Arnousse Beaulière este intransigent atât în privința ingerinței străine în afacerile interne ale țării, precum și în cea a tutelei americano-europene, girate de Organizația națiunilor Unite, prin seria de misiuni dispuse de către Consiliul de Securitate în Haiti. Toate acestea, subliniază autorul, în contextul în care constituția țării prevede faptul că „...Haiti este o Republică indivizibilă, suverană, independentă, cooperatistă, liberă, democratică și socială.” (Beaulière, 2016, 67) Autorul critică organizarea alegerilor prezidențiale din 2011, campania pro-Martelly (Beaulière, 2016, 73), precum și numeroase alte aspecte strategice, economice sau de politică socială care au fost supuse acestui tip de factori externi. (Beaulière, 2016, 75)

Misiunea MINUSTAH, pe pragul de a fi reformată, la data conceperii volumului, este dur criticată de autor, pe fondul problemelor majore care au trezit reacții ferme contra acesteia, din partea populației locale, precum atribuirea epidemiei de holeră din 2010, contingentului nepalez al ONU. Din punctul de vedere al multor reprezentanți ai opiniei publice, în asentimentul cărora este și Arnousse Beaulière, supunerea sistemului de sănătate haitian la presiunea zecilor de mii de persoane care necesită tratament contra holerei este o greutate insuportabilă, în condițiile unei infrastructuri deficitare în domeniul medical. Nu sunt omise din discuție nici dese scandaluri sexuale care implică reprezentanți ai căștilor albastre, violențele acestora contra civililor, caracterul îndoielnic al gestiunii fondurilor electorale de către PNUD, prin comandarea imprimării buletinelor de vot în Dubai, la un preț considerabil mai mare decât cel solicitat de întreprinderile locale haitiene etc. (Beaulière, 2016, 86)

Subcapitolul destinat dimensiunii socio-economice așează Haiti în schema clasică a țărilor din zona Caraibelor, care au parcurs, în majoritatea lor, etape de gravă criză economică, în ultimele decenii. Rând pe rând, autorul disecă problema deteriorării situației economice în anii 1980, analizând implicațiile programului structural PAS I, precum și urmările acestuia. Accelerarea declinului economic, programul PAS II, sărăcirea accentuată a populației și mai ales punerea în discuție a ineficienței ajutorului internațional, într-o economie care înghite sume colosale provenite prin sprijin extern, fără a lăsa să se întrevadă vreo urmă de îmbunătățire a situației, constituie elemente esențiale ale demersului analitic propus de Arnousse Beaulière, care se află, din această perspectivă, pe terenul său de expertiză doctorală. În urma cercetărilor întreprinse, acesta concluzionează că impasul în care se zbate Haiti este determinat, din punct de vedere social și geopolitic, de imposibilitatea unei construcții democratice solide, blocate, după regimul Duvalier, de o clasă politică incapabilă de guvernare și de un pronunțat haos instituțional, dar și de actori internaționali care impun țării politici economice cu influențe nefaste. (Beaulière, 2016, 149)

Secțiunea secundă a volumului, de asemenea divizată pe două paliere, propune un așa-zis pact de guvernabilitate, pe care autorul îl fundamentează pe factori interni, externi dar și integrați. Astfel, cinci puncte esențiale sunt vizate din punct de vedere intern: puterea politică, educația, sănătatea, un model economic coerent și problema inegalităților sociale. Indicele foarte slab de etică și morală, care așează Haiti la coada clasamentului Transparency International, în ceea ce privește anticorupția (Beaulière, 2016, 159), susține afirmația potrivit căreia corupția a devenit o regulă generală, în timp ce integritatea este o raritate. Acesta este, în opinia autorului, punctul nevralgic al problemei haitiene, alături de educație, unde Haiti are un deficit secular, de un sistem de sănătate echitabil și sigur, de o economie autosustenabilă și o justiție funcțională, atât pe palier social, cât și fiscal. Doar în aceste condiții ar fi posibilă *schimbarea erei* nefaste care marchează destinul național haitian.

Abordarea externă are în vedere o regândire a ajutorului internațional, pentru ca acesta să fie dirijat spre ameliorarea profilului instituțional, al eficienței serviciilor și, mai ales, înspre combaterea corupției. Rolul diasporei este, în acest context, unul fundamental, aceasta fiind principalul vector de promovare a culturii haitiene. Încurajarea unei reîntoarceri acasă ar determina o creștere a calității forței de muncă, a nivelului de educație și un aflux de gândire formată la școala unor democrații solide. Locul diasporei în viața socială, politică și economică a Haiti ar fi, în

accepțiunea autorului, o prioritate absolută, care ar determina un aport financiar util, dar mai ales o întărire fundamentală la nivelul capacităților manageriale, pe toate palierele.

Dincolo de efervescentul aspect discursiv, bogat în informație, dar și în conținut ideatic, volumul este completat de o cronologie esențială a istoriei haitiene, de un foarte util aparat bibliografic, fundamental și actual, precum și de un glosar de concepte și definiții care, alături de lista de acronime, facilitează lectura și oferă deschidere spre documentația de profil.

Prin maniera de abordare, prin curajul asumării unor puncte de vedere și prin documentarea și fundamentarea atentă și riguroasă a opiniilor exprimate, volumul *Haiti. Changer d'ère* constituie o lectură necesară pentru specialiștii din domeniul relațiilor internaționale, sociologiei, geopoliticii și studiilor culturale, politologiei sau studiilor de securitate. Capacitatea de sinteză a autorului permite o înțelegere de ansamblu a situației sociale, economice și politice în care se află Haiti, cu un realism echilibrat, propunând simultan soluții și deschizând noi perspective de analiză a problemei abordate și constituind, astfel, un titlu esențial în bibliografia de specialitate.

